

ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ

Надія Бойко

ІЗ КОГОРТИ ІСТОРИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (до ювілею професора Л. І. Коломієць)

Середина березня – весняна пора, коли в природі все оживає, пробуджуючись від зимового сну, радіє сонцю, світлому і високому небу, першим проліскам... Саме такої життєствердної пори народилася Лідія Іванівна Коломієць.

17 березня 1929 року в селі Рябухине, тепер Нововодолазького району на Харківщині в селянській родині з'явилася кароока дівчинка, яка закарбувала незабутні враження від тепла батьківської хати, сільського босоногого дитинства, пахоців трав, шелесту житніх колосків. Тут Лідія Іванівна отримала перші уроки добра, справедливості та великого-превеликого працелюбства. Тут відчула вона і велику жагу до навчання.

Дитинство Лідії Іванівни припало на гірке довоєнне, лихоліття війни і голодні та холодні повоєнні роки, воно було вщерть наповнене щоденною копіткою працею. Тато пройшов війну від початку до кінця, а дві сестрички і мама, яка щоденно працювала в радгоспі «Червоний велетень» на польових роботах, добре пізнали «безмежжя бурякових рядків», норми картоплі й буряків і всю важку селянську працю. Дотепер Лідії Іванівні найсмачнішою видається пшоняна каша, яка «підійшла гіркою».

У червні 1944 року Лідія Іванівна закінчила Рябушанську НСШ. У школі її улюбленими навчальними предметами були українська мова і література, тому з 1944 року дівчина розпочала навчання на підготовчих курсах у Харківському педагогічному інституті імені

Г. С. Сковороди. Навчалася там до 1946 року, екстерном склала екзамени за середню школу (у СШ №6 м. Харкова).

У справжній широкий світ знань і наукових захоплень Лідія Іванівна увійшла у вересні 1946 року, коли стала студенткою філологічного факультету Харківського педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди. Здібну і винятково сумлінну студентку відразу помітили викладачі й дали рекомендацію для вступу до аспірантури, тому рік закінчення ВНЗ – 1950 – збігається з початком навчання в аспірантурі на кафедрі української мови Харківського державного університету. Швидкоплинні й незабутні аспірантські три роки були не тільки переповнені творчими науковими пошуками та спілкуванням із талановитими мовознавцями, а й позначені сумлінною вчительською працею у СШ РМ № 10 м. Харкова, а згодом і викладацькою діяльністю на неспеціальних (нефілологічних) факультетах Харківського державного університету, де Лідія Іванівна викладала українську мову.

Після закінчення аспірантури в січні 1954 року Лідія Іванівна успішно захистила кандидатську дисертацію на тему «Мова українських грамот XIV-XV століть» і в свої 25 (!) років стала наймолодшим в Україні кандидатом філологічних наук. Справжню викладацьку діяльність Лідія Іванівна розпочала на Закарпатті – в Ужгородському педагогічному інституті, згодом Ужгородському державному університеті. Спочатку як старший викладач, потім доцент кафедри української мови. Та незабаром знову рідний Харків покликав молодого кандидата. У 1955 році Лідія Іванівна повертається до Харківського державного університету на кафедру української мови, на якій працює до вересня 1964 року.

У творчій біографії Лідії Іванівни (краще сказати – дружній родині мовознавців) вересень 1964 року став знаменним: Майбороди вирушили до чарівного чернігівського краю, до Ніжинського педагогічного інституту імені Миколи Гоголя і розпочали, як виявилось пізніше, досить плідну тридцятирічну наукову та навчально-виховну діяльність на кафедрі української мови (1964-1994 роки).

У Ніжинському педагогічному інституті Лідія Іванівна сумлінно працює на посадах доцента, професора. Тут чітко і виразно виявилися нові особливості наукового таланту дослідниці – захоплення історичною фразеологією. Ґрунтовні напрацюван-

ня, концептуальні студії в цій царині, сформульовані й обґрунтовані теоретичні спостереження й висновки Л. І. Коломієць стали основою для докторської дисертації – «Фразеологія української мови другої половини XVI – першої половини XVII століть: Генезис і стилістичне використання», яку вона блискуче захистила в 1979 році. Науковий консультант – академік НАН України, доктор філологічних наук, професор В. М. Русанівський.

Після захисту докторської дисертації у 1979 році Лідію Іванівну обрано на посаду завідувача кафедри української мови. У 1981 році вона одержує атестат про присвоєння вченого звання професора.

Тривалий час ювілярка була головою наукової ради товариства «Знання» на філологічному факультеті, входила до складу спеціалізованої ради по захисту кандидатських дисертацій у Київському та Харківському університетах, членом всеукраїнської асоціації україністів.

Здобутки навчально-методичної роботи в Ніжинському педагогічному інституті Л. І. Коломієць втілює в різноманітних публікаціях (підручниках, посібниках, статтях, методичних рекомендаціях тощо). Професор Л. І. Коломієць – співавтор колективної п'ятитомної праці «Сучасна українська літературна мова: Морфологія» (розділи «Прислівник», «Сполучник», «Частки» (1969 р.); а також підручників і посібників зі старослов'янської мови та історичної граматики («Збірник вправ з старослов'янської мови» (1962 р., у співавторстві), «Історична граматика української мови: Збірник вправ» (1988 р., у співавторстві).

Діапазон наукових інтересів Л. І. Коломієць у цей період досить широкий. Її цікавлять сучасні та історичні явища: питання етимології, семантики, мови творів письменників, а також проблеми української мови й методики її викладання у ВНЗ та в школі. Проте основна увага професора зосереджена передусім на історії мови. Провідна тема її досліджень – фразеологічне багатство української мови, про що свідчать праці: «Історична фразеологія» – розділ «Фразеологія XIV-XV ст.ст. Народнорозмовна і книжна фразеологія XVI-XVIII ст.ст.» у книзі «Історія української мови: Лексика і фразеологія» (1983 р.); «З фразеології української ділової писемності XIV-XV ст.ст.», «О фразеологических сочетаниях

язика українських актів XIV-XV веков», «Уваги до історичної фразеології у рукописній спадщині О. О. Потебні» та багато інших.

У Ніжинському педагогічному інституті Лідія Іванівна на високому рівні читає низку мовознавчих дисциплін. Крім улюблених – предметів історико-лінгвістичного циклу, – професор розробляє і викладає курс сучасної української літературної мови, керує науковою роботою студентів, постійно працює над удосконаленням своєї педагогічної майстерності, передає свій досвід молодим колегам, які поповнили склад кафедри саме в період, коли колектив очолювала Лідія Іванівна. На кафедрі розпочали свою трудову діяльність випускники-відмінники Ніжинського педагогічного інституту, учні ювілярки (Мойсієнко Анатолій Кирилович, Пашенко (Сірик) Валентина Михайлівна, Вакулєнко (Шелемеха) Галина Михайлівна, Зінченко Станіслав Віталійович, Пугач Валентина Миколаївна, Бережняк Валентина Миколаївна, Пасік (Олефіренко) Надія Михайлівна, Бондаренко Алла Іванівна, Клипа Наталія Іванівна, Жук Тетяна Василівна, Топтун Володимир Михайлович), а також обраний за конкурсом доцент Чирва Гарік Михайлович та випускники інших ВНЗ України (Лукач Світлана Панасівна, Бойко Вікторія Миколаївна, Бойко Надія Іванівна, Давиденко Лариса Борисівна).

Лідія Іванівна тривалий час очолювала науково-методичний семінар мовознавчих кафедр, підтримувала й допомагала тим, хто ще у студентські роки прилучався до науково-дослідної праці. Плідна наукова діяльність Л. І. Коломієць уможливила відкриття аспірантури на кафедрі української мови Ніжинського педагогічного інституту.

Незмінним соратником Лідії Іванівни був її дорогий і незабутній чоловік – Анатолій Васильович Майборода, кандидат філологічних наук, професор. Без виплеканих ними учнів кафедра української мови (та не тільки мови, а й методики викладання української мови та літератури) не мала б сьогодні такого рясного грона кандидатів наук, не змогла б реалізувати великі творчі задуми й вибудувати такий важливий і необхідний у викладацькій праці і справжній науці зв'язок поколінь.

Життєві, викладацькі і наукові дороги Л. І. Коломієць значні й вагомі. Лідія Іванівна і зараз працює на кафедрі української

мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Талановитий учений та педагог професор Л. І. Коломієць – добрий наставник і приклад для молоді, вона підтримує й розвиває нові ідеї, сприяє впровадженню сучасних методів і форм у навчальний процес. Донька й син – кандидати філологічних наук, доценти кафедр різних вищих навчальних закладів України – обрали дорогу славних батьків-мовознавців.

Побажаймо вельмишановній і дорогій Лідії Іванівні Коломієць доброго здоров'я, щастя, нових творчих набутоків і многая літа!